

Pohjois-Savon liitto
Regional Council of Pohjois-Savo

Tuottava maaseutu maailmantalouden murroksessa?

Heikki Sirviö, aluekehityspäällikkö

Aiheet

- **Maailmantalouden murros**
  - Ilmastonmuutos + geopolitiikka = maailmantalouden murros
  - Globalisaation ajasta suuralueiden/alueetalouksien aikaan?
  - Kymmenen ongelmaa ja murroskohtaa
- **Maatalouden jatkuvuuden ongelma talouden uudistumisen kannalta**
  - Hiilineutraali talous, vihreä siirtymä, bio- ja kiertotalous
  - Huoltovarmuus ja ruokaturva
- **Maatalouden kannattavuusongelma on yhteiskunnallisesti välttämätöntä ratkaista**
  - Ratkaisemisen esteet
- **Tuottavan maaseudun edellytykset**
  - Minkälainen alkutuotanto, maatalous, maaseutu tähän maahan halutaan?

Maailmantalouden murros

"Globalisaatio peruutusvaihteella"

Geopolitiikka

Poliittinen polarisaatio

Strateginen autonomia > suuralueiden muodostuminen?

Ilmastopolitiikan hitaus

Investoinnit hiilineutraaliin talouteen, vihreä siirtymä

*Mitä kriisiytyvät kehityskulut
merkitsevät maaseudulle ja
minkälainen maatalous
niihin sopeutumiseksi tarvitaan?*

➤ *Kymmenen kriisiä (Smaje 2020)*

1. Väestö
2. Ilmasto
3. Energia
4. Maaperä
5. Raaka-aineet
6. Vesi
7. Maanomistus
8. Ravitseminen ja terveys
9. Poliittinen talous
10. Kulttuuri

Kriisien sisältö kysymykseen kohdennettuna

-
1. Väestö
  2. Ilmasto
  3. Energia
  4. Maaperä
  5. Raaka-aineet
  6. Vesi
  7. Maanomistus
  8. Ravitseminen ja terveys
  9. Poliittinen talous
  10. Kulttuuri

1. Maailmanlaajuisesti väestön ja elintarviketuotannon suhde; Suomessa sisäinen väestömuutos ja maahanmuutto, akuutti työvoimapula ja toisaalta näkymä tarpeesta ruokkia nykyistä suurempi väestö
2. Energian ja maankäytön khk-päästöt on välttämätöntä saada alas.
3. Vähähiilisten energialähteiden käyttöönotto ja hajautetut energiaratkaisut.
4. Maaperän kasvukunto: tuotantotavan ja viljelytekniikoiden suhde, kiertolannoitteet.
5. Fossiilisista raaka-aineista uusiutuviin ja kiertoraaka-aineisiin, kulutuksen vähentäminen.
6. Viljely on kestävä (tai mahdollista) alueilla, jotka eivät kärsi kuivuudesta.
7. Maan saatavuus ja viljelyn pääomavaatimukset. Kuka pystyy viljelemään? Missä mittakaavassa? Minkälainen viljely kannattaa?
8. Liiallinen, riittämätön tai vääränlainen ravinto terveysongelma. Mitä ja miten tulisi viljellä? Miten väestön tarpeet ja riittävä ravinto määritellään?
9. Kasvutalous, kasautumisetujen painotus, kannattavuusongelma ehdollistavat toimintamahdollisuuksia.
10. Maaseudun ja kaupungin kehittymätön vuorovaikutus, poliittisen talouden lisäksi kulttuuri painottaa vahvasti urbaaniutta > väestökysymys.

Maailmantalouden muutos ja huoltovarmuus

➤ Ilmastonmuutos muuttaa maatalouden harjoittamisen edellytyksiä. Koska ilmastonmuutosta ei pystytä pysäyttämään riittävän nopeasti, seuraa siitä tuotannon edellytysten romahtaminen monilla keskeisillä seuduilla

- ei kuitenkaan Suomessa, vaikka sään ääri-ilmiöt aiheuttavat haittaa.

➤ Sota ja pakotepolitiikka katkovat toimitusketjuja, mikä johtaa tuotannon ja kauppasuhteiden uudelleenjärjestelyihin.

➤ Yhdessä nämä merkitsevät (vientivetoisena maailmanlaajuisten yhteyksien vahvistumisena ymmärretyn) globalisaation peruutusvaihdetta. Miten maailmantalous järjestyy uudelleen?

- Todennäköinen vaihtoehto on, että suuralueet, esim. Eurooppa ja sen sisäiset talousyhteydet vahvistuvat. Kansallisesti tämä merkitsee alueiden merkityksen kasvua.

Maatalouden jatkuvuuden ongelma huoltovarmuuden ja talouden uudistumisen kannalta

- *Tilojen näkymät, heikko kannattavuus ja investointikyky uhkaava riittävän maataloustuotannon jatkuvuutta Suomessa.*
  - Tulonjako arvoketjussa
  - Kansallinen ja eurooppalainen maatalouspolitiikka yhdistyneenä laajempaan talouspolitiikkaan
  - Maaseudun tulevaisuus: yleinen yhteiskuntapolitiikka ja keskittävä aluepolitiikka
- *Kysyntää ja suoranaista tarvetta luovat talouden aineellisen perustan uudistamiseen ja päästövähennyksiin tähtäävät siirtymät: vihreä siirtymä, energiamurros, kiertotalous, biotalous (aluetalouden arvoketjut).*
- *Ruuantuotanto Suomessa on välttämätöntä huoltovarmuuden kannalta, mikä johtuu geopolitiikan nopeista vaikutuksista ja ilmastonmuutoksen pitkän aikavälin vaikutuksista.*

Kustannukset syövät maatalouden kannattavuutta

- Luonnonvarakeskuksen (Luke) tuoreen ennustepäivityksen mukaan tuottajahintojen nousu ei riitä peittämään kohoavien kustannusten luomaa kannattavuuskriisiä.

Taloustohtori. Maa- ja puutarhatalous -palvelu (luke.fi/taloustohtori). Aineisto: Luke kannattavuuskirjanpitolokset. 17.11.2022

Kannattavuuskerroin	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021e 52 % valmiita	2022E
Tiloja edustettuna	52 000	49 100	48 000	45 200	44 000	42 600	45 000	44 200	42 800	42 500	40 200	40 900	39 300	38 200	37 100	36 400	35 600	35 200	33 800	33 500	33 100	31 400	31 400
Käytössä oleva maatalousmaa	40,1	41,3	42,4	47,4	46,4	49,4	47,8	50,2	51,0	52,1	54,6	55,3	56,4	58,2	60,6	61,0	63,5	64,6	67,8	70,0	69,0	68,8	68,8
Eläinyksiköt	22,7	24,1	24,9	27,0	25,9	27,4	25,0	26,8	26,0	24,6	25,6	24,9	25,5	25,2	27,2	28,2	27,6	26,8	25,5	27,8	29,1	29,6	29,6
Vilja öljy ja valkuaiskasvitilat	0,73	0,57	0,58	0,46	0,37	0,30	0,42	0,81	0,22	-0,06	0,37	0,40	0,39	0,18	0,07	0,18	0,03	0,22	0,41	0,23	0,15	0,32	0,64
Muut kasvinviljelytilat	0,95	0,75	0,65	0,52	0,44	0,40	0,46	0,66	0,49	0,21	0,51	0,54	0,31	0,33	0,14	0,13	0,23	0,05	0,39	0,21	0,27	0,16	0,23
Kasvihuoneyritykset	0,52	0,82	0,74	0,53	0,59	0,51	0,44	0,38	0,36	0,35	0,56	0,51	0,58	0,69	0,85	0,66	0,89	0,90	0,96	1,17	1,52	1,81	0,80
Avomaapuutarhatilat	0,69	0,51	0,35	0,39	0,23	0,79	1,02	0,44	0,35	0,48	0,42	0,65	0,08	0,54	0,48	0,49	0,67	0,93	-0,03	0,02	1,33	1,68	2,39
Lypsykarjatilat	0,66	0,68	0,53	0,51	0,52	0,47	0,48	0,58	0,63	0,51	0,58	0,58	0,59	0,52	0,60	0,39	0,31	0,46	0,36	0,45	0,56	0,51	0,13
Muut nautakarjatilat	0,70	0,53	0,48	0,50	0,46	0,42	0,32	0,58	0,29	0,43	0,54	0,43	0,41	0,55	0,44	0,46	0,29	0,50	0,39	0,46	0,48	0,60	-0,01
Lammas vuohi ja laidunkarjatilat	0,27	0,25	0,26	0,48	0,57	0,25	0,28	0,03	0,18	0,15	0,30	0,29	0,34	0,38	0,44	0,41	0,02	0,14	0,22	0,23	0,47	0,35	-0,06
Sikatilat	0,74	0,86	0,67	0,41	0,49	0,58	0,64	0,76	0,39	0,49	0,45	0,45	0,54	0,38	0,43	0,69	0,49	0,88	0,55	0,68	0,73	0,82	0,78
Siipikarjatilat	1,54	1,07	0,79	0,88	1,01	0,98	0,74	1,12	0,53	0,64	0,57	1,00	0,18	0,23	0,56	0,46	0,65	0,18	1,12	1,53	1,23	0,74	0,48
Sekatilat	0,64	0,60	0,48	0,44	0,25	0,39	0,55	0,89	0,46	0,11	0,41	0,49	0,40	0,46	0,22	0,25	0,09	0,49	0,58	0,44	0,69	0,59	1,20
Kaikki tilat	0,70	0,66	0,54	0,49	0,48	0,45	0,47	0,64	0,46	0,33	0,50	0,50	0,47	0,42	0,39	0,34	0,26	0,39	0,42	0,41	0,52	0,53	0,42

Vuonna 2022 maatilojen keskimääräinen yrittäjätulo jää 17 500 euroon maatilaa kohti.

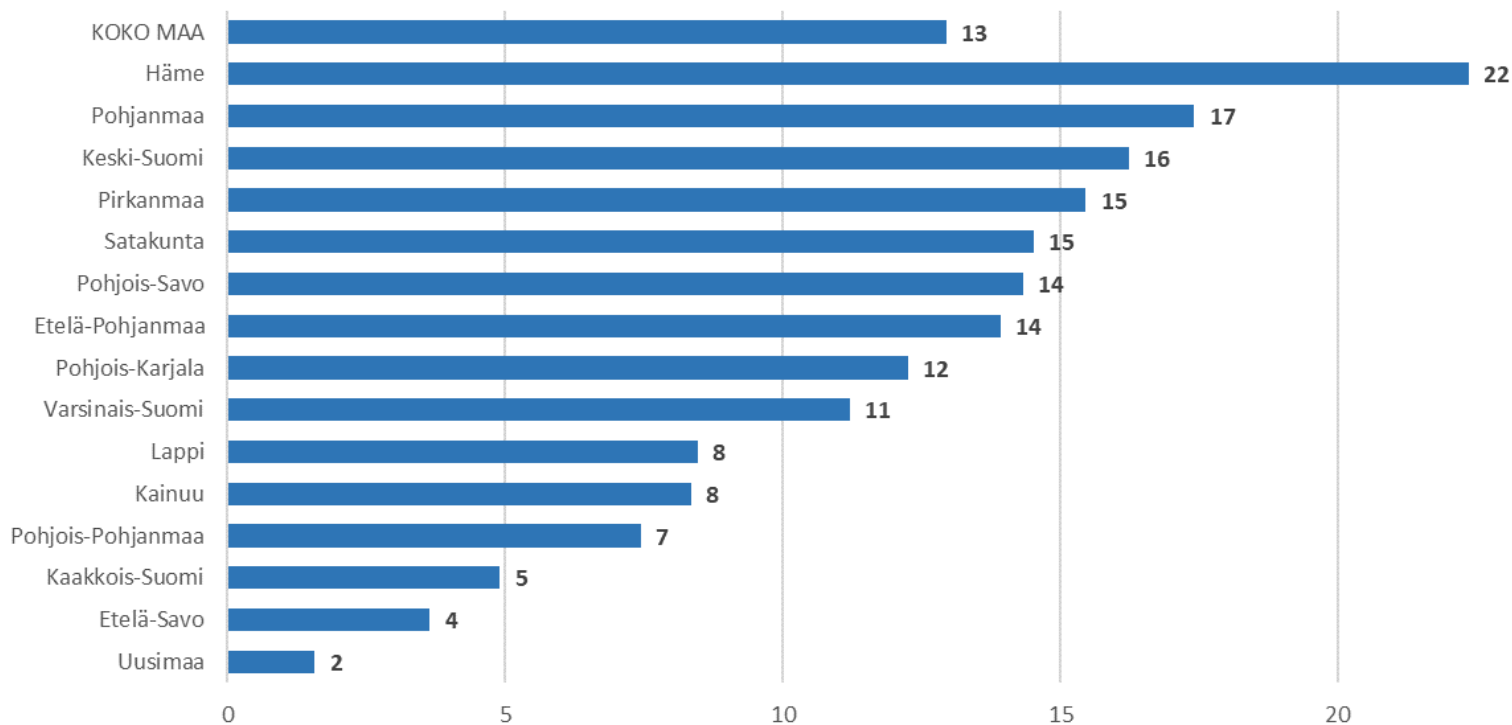
Taloustohtori. Maa- ja puutarhatalous -palvelu (luke.fi/taloustohtori). Aineisto: Luke kannattavuuskirjanpitoluokset. 17.11.2022

Yrittäjätulo	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021e 52 % valmiita	2022E
Tiloja edustettuna	52 000	49 100	48 000	45 200	44 000	42 600	45 000	44 200	42 800	42 500	40 200	40 900	39 300	38 200	37 100	36 400	35 600	35 200	33 800	33 500	33 100	31 400	31 400
Käytössä oleva maatalousmaa	40,1	41,3	42,4	47,4	46,4	49,4	47,8	50,2	51,0	52,1	54,6	55,3	56,4	58,2	60,6	61,0	63,5	64,6	67,8	70,0	69,0	68,8	68,8
Eläinyksiköt	22,7	24,1	24,9	27,0	25,9	27,4	25,0	26,8	26,0	24,6	25,6	24,9	25,5	25,2	27,2	28,2	27,6	26,8	25,5	27,8	29,1	29,6	29,6
Vilja öljy ja valkuaiskasvitilat	13 400	11 200	13 400	10 800	9 080	7 450	8 700	18 400	5 060	-1 430	10 100	10 000	10 800	4 670	1 840	4 750	870	5 370	10 500	6 480	3 720	7 620	15 400
Muut kasvinviljelytilat	17 500	13 700	16 100	13 200	10 500	9 800	10 500	14 500	10 600	5 010	15 400	15 000	7 700	7 940	3 660	3 430	5 630	1 290	9 090	4 910	6 210	3 620	5 130
Kasvihuoneyritykset	14 900	27 100	34 400	30 100	35 800	33 200	27 400	26 000	24 100	22 900	38 900	32 700	39 300	44 700	54 700	43 400	56 600	55 900	62 500	80 200	101 100	126 200	55 700
Avomaapuutarhatilat	14 300	10 900	8 540	16 000	8 990	29 100	31 900	13 300	11 300	15 700	16 000	27 900	3 590	27 200	22 100	22 700	29 100	29 000	-670	390	90 300	83 000	113 700
Lypsykarjatilat	27 600	28 900	29 500	29 700	31 700	29 600	31 400	37 900	42 500	35 400	43 700	41 800	47 000	39 700	47 400	31 000	24 900	35 900	29 300	37 200	45 800	41 800	11 000
Muut nautakarjatilat	23 000	18 400	20 200	26 100	20 600	21 100	16 200	30 500	16 700	23 500	31 900	24 300	24 400	32 000	24 000	25 700	16 000	27 400	22 800	28 400	28 000	35 500	-350
Lammas vuohi ja laidunkarjatilat	4 180	4 110	4 790	8 290	10 300	6 750	8 100	1 030	5 790	5 940	14 200	13 200	17 700	20 700	23 100	16 400	730	5 370	9 680	11 100	22 200	18 300	-3 140
Sikatilat	26 400	32 000	30 700	19 500	26 400	31 900	37 000	47 400	25 400	32 200	35 700	34 000	42 700	26 400	34 300	60 000	40 300	76 700	47 800	60 900	60 300	65 600	62 200
Siipikarjatilat	53 800	39 000	38 700	46 500	53 700	51 200	42 200	63 200	29 000	24 600	34 000	57 500	11 800	16 000	46 400	39 900	47 500	13 400	76 600	120 200	125 800	82 700	53 600
Sekatilat	18 000	16 900	17 100	17 500	9 000	16 500	21 500	37 300	20 900	4 990	23 000	27 500	24 500	27 900	14 500	13 500	4 370	26 600	34 200	29 600	41 000	36 500	74 000
Kaikki tilat	21 800	21 000	21 800	21 900	20 800	20 600	19 800	27 000	19 300	13 800	24 200	22 400	22 000	18 800	17 400	15 300	11 200	16 100	17 500	17 500	21 600	21 900	17 500

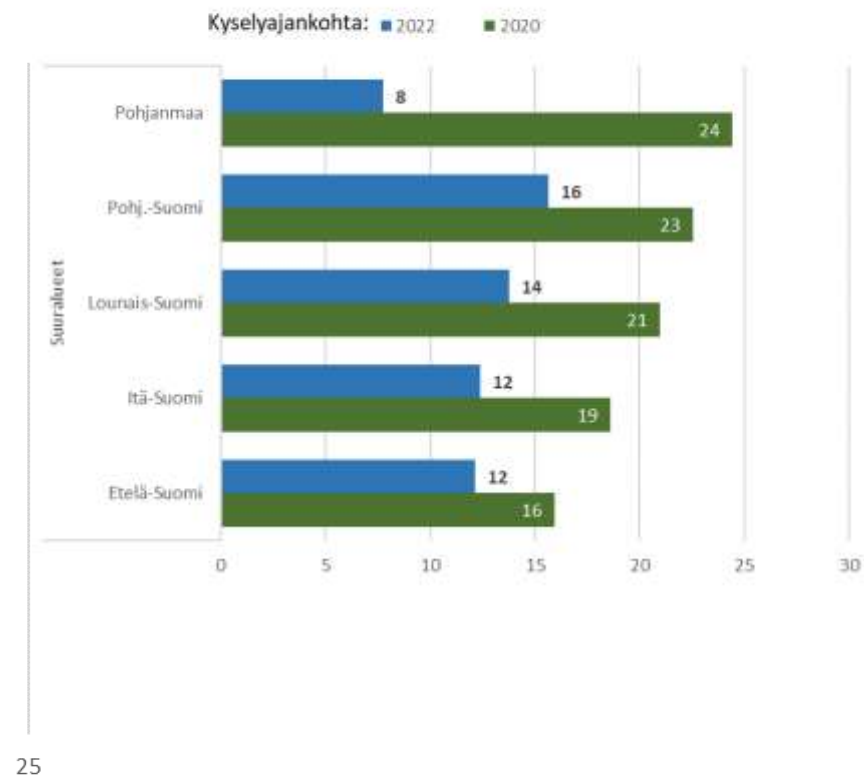

Investoinnit

Uudet+laajennusinvestoinnit: navetat, pihatot seuraavalle 5 vuodelle ELY-keskuksittain, %-tiloista

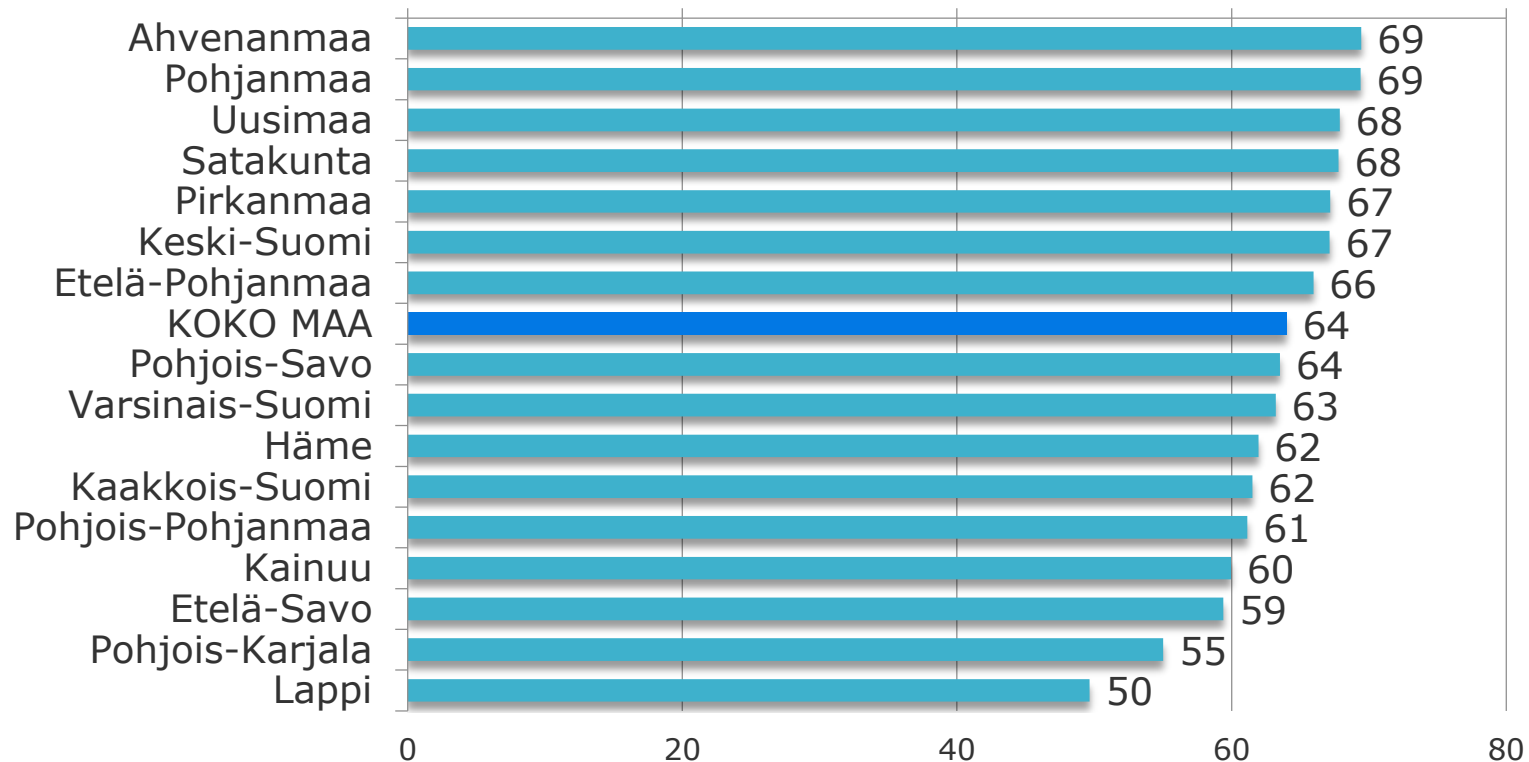

Uudet+laajennusinvestoinnit seuraavalle 5 vuodelle suuralueittain, %-tiloista

Tilamäärien muutos ELY-keskuksittain

Tilalukumäärän muutos 2022-->2030, %

■ Lapissa ja Pohjois-Karjalassa suurimmat tilalukumäärien alenemat

Viljelijöiden keski-ikä ELY-keskuksittain

	YHTEENSÄ		Viljanviljely		Muu kasvinviljely		Kasvihuone- tuotanto		Avomaan- tuotanto 1)		Lypsykarjatalous	
	2015	2022	2015	2022	2015	2022	2015	2022	2015	2022	2015	2022
Uusimaa	52	54	51	54	54	56	55	58	55	54	51	50
Varsinais-Suomi	52	54	52	54	54	56	53	55	50	53	49	50
Satakunta	51	54	52	55	53	55	52	51	50	53	49	50
Häme	51	54	51	54	52	55	55	55	50	53	50	51
Pirkanmaa	51	54	51	54	54	56	53	54	54	57	49	50
Kaakkois-Suomi	51	54	51	53	53	55	55	59	52	53	49	50
Etelä-Savo	52	54	51	54	54	57	52	54	53	55	50	50
Pohjois-Savo	50	53	51	53	52	56	56	53	56	55	48	49
Pohjois-Karjala	51	54	50	52	53	56	53	56	53	53	50	50
Keski-Suomi	51	54	51	53	53	56	53	55	54	53	49	50
Etelä-Pohjanmaa	50	53	51	54	53	56	52	53	53	54	48	49
Pohjanmaa	50	53	52	54	53	56	50	54	52	53	48	49
Pohjois-Pohjanmaa	50	53	51	54	53	56	51	54	55	53	48	49
Kainuu	52	55	51	61	55	58	56	61	54	59	48	50
Lappi	51	55	49	60	53	57	53	53	51	53	50	49
Ahvenanmaa	53	54	53	54	54	58	56	66	56	52	51	51
KOKO MAA	51	54	51	54	53	56	53	55	53	54	49	49

1) Avomaan puutarhatuotanto.

Kannattavuusongelma jatkuvuusongelman ytimenä

- Ongelmana tuotannon peruskannattavuus
  - Näkymä ja korkotaso haittaavat investointeja
  - Pankkisääntely on kiristänyt rahoituksen hintaa.
  - Heikko kannattavuus johtaa pitämään peltoalaa reservissä > pystyttäisiin hyödyntämään esim. energiatuotannossa.
- Maataloudelle asetetut tuotantotavoitteet > tuotantoluvut ovat laskeneet 10 vuodessa esim. maidon ja lihan osalta
- Maaseudulla omien pääomien tuotto on heikko, on pystytty jatkamaan kymmeniä vuosia muulla työllä, palkkatyöllä ja syömällä omaa pääomaa metsistä. Ne alkavat olla käytetty tai niitä ei haluta sijoittaa kannattamattomaan toimintaan. Onko vielä omaa pääomaa tarttua kehittymismahdollisuuksiin?

Maataloustuotannon keskittyminen

- Sekä tuotanto että jalostus keskittyvät
  - Jalostuksen keskittyminen merkitsee alkutuotannon heikkenevää yhteyttä aluetalouteen
  - yksikkökoon kasvattaminen on toiminut tietyissä oloissa, mutta rajat ovat tulossa vastaan Itä-, Pohjois- ja Keski-Suomessa
- Ongelma: tuotannon keskittyessä keskittyvät myös ympäristövaikutukset
  - Lisäksi hyödyntämättömien pinta-alojen ongelma
- Ei välttämätöntä kehitystä vaan seurasta tietynlaisen talousajattelun informoimista poliittisista valinnoista
  - verrokkimaat: Itävalta, Norja, Sveitsi, pienet peltoalat ja tilakoko
- Riski: tilamäärä ja tuotanto eivät riitä huoltovarmuuden varmistamiseen

Maatalous- ja puutarhayritysten keskimääräinen käytössä oleva maatalousmaa ELY-keskuksittain

	Tiloja (kpl)			Käytössä oleva maatalousmaa (ha)			Käytössä oleva maatalousmaa (ha/tila)		
	2010	2016	2022	2010	2016	2022	2010	2016	2022
Uusimaa	3 841	3 234	2 894	182 383	181 418	179 663	49	56	62
Varsinais-Suomi	6 538	5 335	4 554	294 203	294 267	292 067	46	55	65
Satakunta	3 886	3 042	2 658	144 440	140 855	140 324	38	46	53
Häme	4 320	3 570	3 338	188 210	186 271	198 065	44	52	59
Pirkanmaa	4 364	3 855	3 544	160 917	165 085	166 610	37	43	47
Kaakkois-Suomi	3 733	3 037	2 418	138 640	136 819	121 824	38	45	51
Etelä-Savo	2 720	2 401	1 910	71 343	72 354	64 063	27	30	34
Pohjois-Savo	4 221	3 555	3 156	146 912	149 009	154 043	35	42	49
Pohjois-Karjala	2 407	2 043	1 831	83 651	85 574	84 705	36	42	46
Keski-Suomi	2 976	2 599	2 412	95 704	94 028	91 456	33	36	38
Etelä-Pohjanmaa	6 654	5 564	5 110	243 751	248 934	264 464	37	45	52
Pohjanmaa	5 699	4 671	3 806	193 985	195 726	183 894	36	42	49
Pohjois-Pohjanmaa	5 087	4 359	3 772	223 363	236 789	240 249	45	54	64
Kainuu	919	666	565	30 680	25 732	25 456	34	39	45
Lappi	1 584	1 366	1 222	43 930	44 832	43 583	28	33	36
Ahvenanmaa	534	410	350	19 427	16 846	15 897	38	41	46
KOKO MAA	59 483	49 707	43 540	2 261 538	2 274 538	2 266 361	39	46	52

Tiedot ovat tiloilta, joiden taloudellinen koko on vähintään 2 000 euroa. Tämän vuoksi käytössä olevan maatalousmaan osalta luvut poikkeavat Käytössä oleva maatalousmaa -tilaston luvuista vuosien 2010-2012 osalta.

Aluetalouksien kehitykseen liittyviä mahdollisuuksia

- Kiertotalouskehitys edellyttää uusiutuvien raaka-aineiden tuotantoa
  - Pätee myös ottaen huomioon pyrkimyksen vähentää neitseellisten raaka-aineiden käyttöä
  - Lyhyemmät ja tehokkaammat toimitusketjut ja raaka-aineiden kierto aluetaloudessa
- Maatalouden uudistuminen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan tavoitteiden mukaisesti edellyttää vahvistuvia alueellisia arvoketjuja
  - Esim. biokaasutuotanto, kasvualustat ja kiertolainnoitteet
- Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan mukainen tavoitteenasettelu vahvasti läsnä politiikka-aloitteissa, kehittämisohjelmissa ja rahoitusinstrumenteissa
- Maatilojen heikon kannattavuuden vuoksi tämänhetkinen kyky uudistua on rajallinen
  - Investointikyky ja -halu
  - Biokaasu esimerkki siitä, että toiminnan kehittäminen on vaikeaa tilatasolla.
  - Oletus: maatalouteen kohdistuvien vaatimusten aiheuttama harmi saa kaikupohjansa ponnistelusta kannattavuuden rajamailla

ÄLYKÄS ERIKOISTUMINEN

Ilmasto, kiertotalous ja kestävä kehitys

ICT ja digitaalisuus

Osaaminen ja työvoima

Hyvinvointi ja kulttuuri

Innovaatiot, yrittäjyys ja kasvu

Saavutettavuus ja aluerakenne

Kone- ja
energia-
teknologia

Metsä-
teollisuus

Elintarvikkeet

Hyvinvointi-
teknologia

Matkailu

Älykäs
vesijärjestelmä

Biojalostus

Esimerkki: Pohjois-Savon ilmastotiekartta

Maa- ja metsätalouteen liittyviä toimenpiteitä:

- Parannetaan maa- ja metsätalouden sivuvirtojen hyödyntämistä
- Varmistetaan biomassojen kestävä tuottaminen, käyttö ja uusiutuminen
- Edistetään lannan käsittelymenetelmien kehittämistä ja lannan käyttöä biokaasun ja lannoitteiden tuotantoon
- Otetaan käyttöön uutta tekniikka maa- ja metsätalouden materiaali-, energia- ja ravinnevirtojen seurannassa sekä hyödyntämisessä
- Parannetaan peltojen hiilensidontaa maanmuokkausmenetelmien, kasvilajivalintojen, kasvikiertojen ja seurantatiedon hyödyntämisen keinoin.
- Heikkotuottoisten turvepeltojen viljelyn lopettaminen sekä turvemaiden kestävä jatkokäyttö
- Varmistetaan energiapuun saatavuus sekä hankintaketjun kestävyys ja toimintavarmuus
- Lisätään aurinko- ja geoenergian sekä lämpöpumppujen hyödyntämistä maatiloilla
- Seurataan ja torjutaan uusien kasvituholaisten ja rikkakasvien leviämistä maataloudessa. Parannetaan peltoviljelyn ilmastokestävyyttä kasvilajivalinnoilla

Esimerkki: alkutuotantoa uudistava TKI-toiminta ja koulutus

- LUKE - Pohjois-Savossa kaksi toimipistettä
  - Suonenjoella tutkitaan metsätaloutta siemenestä ensiharvennukseen ja marjatuotantoa.
  - Maaningalla vahva tutkimusinfrastruktuuri maatalouden ympäristö- ja ilmastovaikutusten tutkimukseen
- Savonia AMK
  - Luonnonvara-ala
  - Biojalostus
  - UEF, Karelia ja Savonia: Biotalouden erikoistumiskoulutus
- Ammatillinen koulutus: SAKKY ja YSAO tarjoavat luonnonvara-alan koulutusta
  - Koulutuksen järjestäminen vaativaa
  - Koulutuspolitiikassa näiden alojen kriittisyys tunnustetaan riittämättömästi

Maatalouden kannattavuusongelma on yhteiskunnallisesti välttämätöntä ratkaista

- *Talouden aineellisen perustan uudistaminen ei ole uskottavasti mahdollista ilman omaa alkutuotantoa*
  - *Uusiutuvat ratkaisut vaativat tilaa, mikä on Suomessa kilpailuetu*
  - *Raaka-ainetuotanto saisi olla mieluummin monipuolista kuin yksipuolista (ei pelkästään metsäbiotaloutta)*
- *Jos huoltovarmuusongelma tunnustetaan tosiasiaksi ei maataloustuotanto Suomessa voi vähetä, vaan sen tulee kasvaa*
  - *Tuotannon edellytykset Pohjois-Euroopassa paranevat (suhteellisesti), samanaikaisesti kun ne heikkenevät perinteisesti tuottavammilla alueilla*
  - *Ratkaistava ongelma on myös riippuvaisuus tuonninvaraisista tuotannontekijöistä, mikä viittaa tuotantomenetelmien uudistamisen tarpeeseen (vihreä siirtymä)*
- *Ratkaisemisen esteet*
  - *Hallitseva talousajattelu (rahoitusala ohjaavat odotukset, vakuusarvot, tietotalouden urbaani tulkinta)*
  - *Rakennemuutosajattelu (agraariyhteiskunta → teollinen yhteiskunta → urbaani palveluyhteiskunta)*
  - *Maaseudun ja kaupungin kehittymätön vuorovaikutus*

Minkälainen maaseutu ja maatalous tähän maahan halutaan?

➤ Ei (julkisesti tuettua) maataloutta?

- Markkinaliberaali visio ja vastaus kannattavuusongelmaan
- Jäljelle jäisivät tuoretuotteiden tuottajat suurimpien kaupunkiseutujen vaikutusalueella
- ”Ei tätä päivää”, kuten olen perustellut.

➤ Keskittynyt, ulkomaisessa omistuksessa toimiva agribusiness?

- Voi hyvinkin olla edellisen seuraus
- Halpenevan maatalousmaan ostaminen esim. ekologiseen kompensatioon, ilmastonmuutoksen edetessä myös tuotantoon.
- Keskittynyttä, yksipuolista, ympäristölle vahingollista.

➤ Kehitysvisioiden mukainen, viljelymenetelmiltään ja teknologialtaan uudistunut ja tilakoon osalta keskittynyt maatalous?

- Toteutuu, jos muutokseen panostetaan/rahoitus mahdollistetaan, eikä demografisessa kehityksessä tapahdu muutoksia
- Minkälainen maaseutu?

➤ Pientilatulevaisuus? (vrt. Smaje 2020)

- Tulemme pientilamenneisyydestä – visiolle ei oikein väestöllisiä eikä kulttuurisia/poliittisia edellytyksiä
- Hallitseva yhteiskunta- ja aluepoliittinen tavoite on 1990-luvulta asti ollut purkaa tämänkaltaisen maaseudun edellytykset
- Käy mahdolliseksi ylikansallisen ruokajärjestelmän murtuessa

Tuottava maaseutu?

- Maaseutu, jossa harjoitetaan maataloutta
  - Tämän lisäksi voi ja pitää harjoittaa muutakin
- Maaseutu (toimivina, eloisina jne.) ihmisyhteisöinä muodostaa maatalouden harjoittamisen edellytyksen
  - Tällä hetkellä näkymä synkkä, konkretisoituu esim. maaseudun kiinteistöissä: metsä kallista, pellot rahanarvoisia, talot/talouskeskukset vähäarvoisia, viihdekäytössä tai rappiolla
- Kytkeytyy yleiseen yhteiskuntapolitiikkaan ja aluepolitiikan tavoitteenasetteluun
  - Minkälainen talousimaginaari ja intressit ohjaavat ja miten kytkeytyy käsitykseen ”yleisestä edusta”
- Tarve ja edellytykset rakentuvat ilmastonmuutoksesta, maailmantalouden (ja –politiikan) muutoksista ja huoltovarmuuskysymyksestä
- Tapa, jolla toteutuu on avoin eli poliittinen kysymys
  - Toteutuvatko siirtymät eli onnistuuko aluetalouksien uudistaminen
  - Minkälaisella sääntelyllä ympäristövaikutuksia haetaan?
  - Miten väestö sijoittuu ja mitä se harjoittaa elinkeinoinaan?
  - Mitkä ovat tulevien sukupolvien elinolosuhteet ja arvostukset?

Mahdollinen tulevaisuus 2050

- Ilmastopakolaiset, kuinka moni ennusteiden 250 miljoonasta päätyy Suomeen?
- Fossiiliset poltto- ja raaka-aineet rajoitetussa käytössä
  - Minkälainen bio- ja kiertotalous tilalle?
- Keinolannoitteet jouduttu korvaamaan kiertolannoitteilla ja muilla kasvukuntoa ylläpitävillä keinoilla → nykyistä alhaisempi satotaso, saatavilla oleva peltomaa käytössä
- Sään ääri-ilmiöt tekevät maataloustuotannosta aiempaa epävarmempaa
- Kallis ruoka – kiinnostus ruoan kasvatukseen ja omavaraisuuteen kasvaa → tarkoittaisi monenlaisia viljelijöitä/alkutuottajia
- Missä määrin tuotannontekijöiden tai maataloustuotteiden tuonti tai vienti on mahdollista?
- Tilallinen työnjako
  - Ovatko eriytyneet ytimet ja resurssiperiferiat mahdollisia/toivottavia?
  - Muodostuvatko hajautetut rakenteet välttämättömiksi?
  - Minkälaiset pääomat menestyvät tai tuhoutuvat ja minkälaisia maisemia ne tuottavat?

Kiitos!

Heikki Sirviö, aluekehityspäällikkö
044 714 2603, heikki.sirvio@pohjois-savo.fi

TIET+A TAIT+A TEK+JA

Pohjois-Savon liitto